

2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Disiplinlerarasılık

Interdisciplinarity in the 2024 Social Studies Curriculum

Sayfa | 1

Emine KARASU AVCI , Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, eacvi@kastamonu.edu.tr

Saim TURAN , Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi, turansaim@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 14 Ekim 2024
Kabul tarihi - Accepted: 30 Aralık 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2025

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1-30.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1-30.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 2

Öz. Disiplinlerarasılık; ihtiyaçlar doğrultusunda farklı disiplinlere ait bilgi, beceri, eğilim, değer, yöntem, teknik ve bakış açılarından bütüncül bir anlayışla yararlanılması olarak tanımlanabilir. Bu anlamda disiplinlerarasılığın bir problemi farklı açılardan inceleyebilme ve çözümleyebilme fırsatı sunduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler dersi de disiplinlerarası anlayışla oluşturulmuş bir derstir. Bu araştırmada 2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda disiplinlerarasılığın incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın araştırma yaklaşımı nitel araştırma olarak planlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman inceleme yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada güncel SBDÖP'nin "antropoloji, arkeoloji, bilişim teknolojileri, coğrafya, din eğitimi, ekonomi, eğitim bilimleri, felsefe, hukuk, matematik, psikoloji, sanat, siyaset bilimi, sosyoloji, tarih ve Türkçe" olmak üzere 16 farklı disiplinle ilişkilendirildiği görülmektedir. Programda her bir öğrenme alanının, becerilerin (alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler), programlar arası bileşenlerin (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri), öğrenme-öğretme yaşantılarının (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma süreci, öğrenme-öğretme uygulamaları) ve farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) başlıklarının disiplinlerarası ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Disiplinlerarasılık, sosyal bilgiler, öğretim programı.

Abstract. Interdisciplinarity can be defined as utilizing the knowledge, skills, tendencies, values, methods, techniques, and perspectives of different disciplines with a holistic understanding in line with the needs. In this sense, it can be said that interdisciplinarity offers the opportunity to examine and analyze a problem from different perspectives. The social studies course is also created with an interdisciplinary approach. This study aims to examine interdisciplinarity in the 2024 Social Studies Curriculum. The research model of the study was planned as qualitative research. Document analysis method was used as a data collection tool in the study. The data were analyzed using content analysis technique. In this direction, it is seen that the current SSCC is associated with 16 different disciplines including "anthropology, archeology, information technologies, geography, religious education, economics, educational sciences, philosophy, law, mathematics, psychology, art, political science, sociology, history and Turkish". It has been determined that each learning area, skills (field skills, conceptual skills, dispositions), inter-curricular components (social-emotional learning skills, values, literacy skills), learning-teaching experiences (basic assumptions, pre-assessment process, bridging process, learning-teaching practices) and differentiation (enrichment, support) titles have interdisciplinary relations.

Keywords: Interdisciplinarity, social studies, curriculum.

Extended Abstract

Introduction. The 21st century is characterized by rapid advancements in science and technology, with changes and transformations influencing human life at an equally fast pace. The ability of individuals raised in this era to navigate daily life depends on their knowledge, skills, perspectives, and methodologies across various fields. As a result, it has become imperative for individuals to develop in multiple dimensions. An interdisciplinary approach can be effectively employed in education to foster this multifaceted development.

Interdisciplinarity refers to the integration of knowledge, methods, techniques, and perspectives from different disciplines in a holistic manner, tailored to specific needs. This approach allows for the examination and analysis of problems from diverse perspectives, offering a more comprehensive understanding. Şahbaz and Çekici (2012) emphasize that interdisciplinarity is particularly crucial for fields like the social sciences, where a singular disciplinary perspective may sometimes be insufficient for addressing complex issues. Therefore, incorporating insights from various disciplines often proves more meaningful. While traditional scientific approaches have historically focused on analyzing the world from narrow, discipline-specific viewpoints, contemporary research increasingly necessitates drawing on diverse fields to solve complex problems (Sağdıç, 2019).

Social studies, as a discipline, inherently embodies an interdisciplinary approach. This study aims to examine the integration of interdisciplinarity within the Social Studies Curriculum, which has been reorganized in alignment with the 2024 Maarif Education Model.

Method. The research design of the study was structured as a qualitative inquiry. According to Creswell (2013), qualitative research involves the collection and interpretation of data through gathering the views of individuals or groups, or by analyzing documents. In this study, the revised SSCC, updated within the framework of the 2024 Education Model, was examined in terms of interdisciplinarity. The current SSCC served as the primary data source.

To gather data, the document analysis method was employed. This method involves collecting data by examining various forms of documents such as articles, letters, diaries, journals, scientific papers, autobiographies, and biographies (Creswell, 2013). Within the scope of this research, the following questions are posed regarding the current curriculum:

1. How is the interdisciplinarity of SSCC?
 - 1.1. How is the interdisciplinarity of the learning areas of SSCC?
 - 1.1.1. How is the interdisciplinarity of SSCC learning areas according to grade levels?
 - 1.2. How is the interdisciplinarity of SSCC skills?
 - 1.2.1. How is the interdisciplinarity of SSCC domain skills?
 - 1.2.2. How is the interdisciplinarity of SSCC conceptual skills?
 - 1.2.3. How is the interdisciplinarity of SSCC tendencies?
 - 1.3. How is the interdisciplinarity of the intercurriculum components of SSCC?
 - 1.3.1. How is the interdisciplinarity of SSCC social-emotional learning skills?
 - 1.3.2. How is the interdisciplinarity of SSCC values?
 - 1.3.3. How is the interdisciplinarity of SSCC literacy skills?
 - 1.4. How is the interdisciplinarity of SSCC learning-teaching experiences?
 - 1.4.1. How is the interdisciplinarity of SSCC fundamental assumptions?
 - 1.4.2. How is the interdisciplinarity of SSCC pre-assessment process?

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1-30.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1-30.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Sayfa | 4

- 1.4.3. How is the interdisciplinarity of the SSCC bridging process?
- 1.4.4. How is the interdisciplinarity of SSCC learning-teaching practices?
- 1.5. How is the interdisciplinarity of SSCC differentiation?
 - 1.5.1. How is the interdisciplinarity of SSCC enrichment?
 - 1.5.2. How is the interdisciplinarity of SSCC supporting?

The data were analyzed using the content analysis technique, which involves examining ideas, opinions, discourses, and texts in various documents to uncover their meanings and systematically present them (Coolican, 2009). In this study, content analysis was utilized to explore interdisciplinarity within the context of the 2024 SSCC.

The analysis focused on several key elements, including learning areas, skills (such as field skills, conceptual skills, and tendencies), inter-program components (e.g., social-emotional learning skills, values, literacy skills), learning-teaching experiences (basic assumptions, pre-assessment processes, bridging processes, and learning-teaching practices), as well as differentiation aspects like enrichment and support.

Results, Discussion and Conclusion. In the research, it is seen that the current SSCC is associated with 16 different disciplines including “anthropology, archeology, information technologies, geography, religious education, economics, educational sciences, philosophy, law, mathematics, psychology, art, political science, sociology, history and Turkish”. It was determined that each learning area, skills (field skills, conceptual skills, dispositions), interprogram components (social-emotional learning skills, values, literacy skills), learning-teaching experiences (basic assumptions, pre-assessment process, bridging process, learning-teaching practices) and differentiation (enrichment, support) titles have interdisciplinary relations. Sağdıç (2019) states in his study that the SSCC prepared after 2005 was handled with an interdisciplinary and holistic approach. Turan (2019) associated the 2018 SBSTP with the disciplines of “sociology, citizenship, political science, philosophy, history, environmental science, economics, scientific research, law, anthropology, psychology, ethnography, human rights and democracy, informatics, science and technology”. Turan et al. (2019) found that social studies teachers cooperate with Turkish, Religious Culture and Ethics and Science teachers the most in social studies courses. In Aybek's (2001) study, teachers stated that they “always” associated the social studies course with the Turkish course and “sometimes” with science, mathematics, art and music courses. In Garip's (2022) study, Turkish lesson was associated with social studies, history and geography lessons the most. Kanatlı and Çekici (2013) stated in their study that social studies was one of the courses that the Turkish course benefited from the most with an interdisciplinary approach. The results of these studies in the literature support the interdisciplinary nature of the social studies course.

Based on the results obtained within the scope of the research, the following suggestions can be made: In this study, the current SSCC was examined in terms of interdisciplinarity. Social studies textbooks prepared for the current program can also be examined in terms of interdisciplinarity. The views of social studies teachers on the interdisciplinarity of the SSCC can be examined. It can be said that social studies curriculum writers designed this course mostly for the disciplines within the curriculum. Within the scope of interdisciplinarity approach, more areas such as science and mathematics can be included.

Giriş

Literatürde disiplinlerarasılık kavramına yönelik farklı tanım ve açıklamalar yapılmıştır. Disiplinlerarasılık, bir problem, konu ya da temaya ilişkin farklı disiplinlerin bir araya getirilerek problemin, konunun ya da temanın aydınlatılmasıdır (Turan, Karasu Avcı ve Faiz, 2020). Farklı disiplinlere ait bilgilerin bir araya getirilerek probleme/konuya/temaya ilişkin bütüncül bir bakış açısı kazandırılmasıdır (Garip, 2022; Yıldırım, 1996). Bir kavramın tüm yönleriyle incelenebilmesi için farklı disiplinlerin yöntem ve bilgilerinden faydalanılmasıdır (Jacobs, 1989). Disiplinlerarasılık, her bir disiplinin güçlü yanlarından faydalanarak öğretim programlarındaki içerik sınırlılığını ortadan kaldırmayı hedefleyen yaklaşımdır (Yarımca, 2011). Farklı disiplinleri daha anlaşılır kılmak amacıyla disiplinlerin bir arada düşünülmesi, birbirleri ile benzeşen ve keşisen noktaları belirleyerek daha anlamlı kılma çabası ya da anlamsal bütünleşmesidir (Aybek, 2001; Demir, 2009; Erikson, 1995). Farklı disiplinlere ait bilgilerin, yöntem ve tekniklerin bütünleştirilmesi problemleri anlama ve çözüme daha kapsamlı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bir disipline bağlı olarak geliştirilmiş yöntem ve teknikler farklı disiplinlerin kullanımına açılması hem bütüncül bir inceleme hem de çözümlene kolaylığı sağlamaktadır. Bu bağlamda disiplinlerarasılık, farklı disiplinlerin bilgi, yöntem, teknik, veri, perspektif, kavram ya da teorilerinin birleştirilmesi, yapılandırılması ve üretilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Keskin, 2019).

Günümüz dünyasında bireyler artık bilginin alıcı konumundan üreticisi konumuna geçmişlerdir. Günlük hayatta bir problem ile karşılaşan birey problemin çözüm alanının sınırlılığı sebebiyle çözüme ulaşamayacaktır (İnci ve Kaya, 2022). Geleneksel bilim, dünyayı sadece ele aldığı olay ve olgular penceresinden değerlendirme eğilimindeyken günümüzde yapılan bilimsel çalışmalar problemlerin çözümünde birbirine uzak görünen disiplinlerden yararlanmayı gerekli kılmaktadır (Sağdıç, 2019). Disiplinlerarası yaklaşım ile bireyler öğretim sürecinde bir probleme/konuya/temaya yönelik farklı bakış açıları ile beslenebilirler, farklı disiplinlere ait farklı bakış açılarından yola çıkarak yeni bir sentez yapabilirler, eleştirel düşünme becerisi kazanabilirler, anlamlı öğrenmeler gerçekleştirebilirler (Turna ve Bolat, 2015). Sadece tek bir disiplin ile çözümlenemeyen günümüz problemlerinin çözüme kavuşturulması için disiplinlerin birleştirilerek çözüm önerilerinin ortaya konulması birey için oldukça önemlidir. Bu yaklaşım ile birey ezberlemek yerine analiz etmek ve sentez yapmak gibi üst düzey zihinsel becerilerini kullanabilecektir (Budak Coşkun ve Altun, 2012). Özellikle sosyal bilimler gibi yoruma açık disiplinler için disiplinlerarasılığın bir gereklilik olduğu söylenebilir. Sosyal bilimlerde herhangi bir probleme/konuya/temaya tek disiplin çerçevesi ile bakmak bazen yetersiz kalabilmektedir. Bu anlamda farklı disiplinlerden yararlanmak daha anlamlı olabilir (Şahbaz ve Çekici, 2012). Disiplinlerarasılık, bir durumu disiplinler ve sınırlı imkânlarla incelemek yerine daha kapsamlı ve derinlemesine bütüncül bir bakış açısıyla uygulanmasıdır. Bu yaklaşımın disiplinlere en önemli katkısının da bu olduğu söylenebilir (Keskin, 2019). Disiplinlerarası yaklaşım, öğrenme süreçlerini destekleyen enerji kaynağı olarak da düşünülebilir. Bu yaklaşımın aynı zamanda güncel hayata ilişkin realiteleri de yansıtmaları bireylerin öğrenme yaşantılarını zenginleştirmektedir. Bu durum bireylerin gerçek hayata ilişkin bilgi ve becerileri de transfer etmelerine katkı sağlayacaktır (Yarımca, 2011). Disiplinlerarasılık, bireylerin soyut öğrenmelerinin zihinde canlandırılmasını sağlaması bakımından da önemlidir (Gürkan ve Doğanay, 2016). Bu bağlamda disiplinlerarasılığın, disiplinleri izole etme anlayışından ziyade etkili öğrenme yaşantılarının gerçekleştirilmesini hedeflediği düşünülebilir (Tchudi ve Lafer, 1993). Ayrıca bu yaklaşımın değerler eğitimi açısından önemli olduğu görülmektedir.

Problemlere/konulara/temalara yönelik ikilemler ya da çelişkili durumlar karşısında empati, hoşgörü, yaratıcılık, sıra dışı düşünme, objektiflik gibi değerlerin kazandırılması disiplinlerarası yaklaşımla daha kolay hayata geçirilebilir (Field, Lee ve Field, 1994).

Disiplinlerarası öğretim, bir ders saati sürecinde biraz tarih, biraz coğrafya, biraz istatistik ya da resim işlemek değildir. Gerçek manada disiplinlerarasılık, öğretim sürecinin tamamen kavramlar ve problemler etrafında tasarlanması ve organize edilmesi, farklı alanlardan bilgilerin etkili bir şekilde bütünleştirilmesidir. Disipliner yaklaşımda geleneksel anlayışla bilgi ve becerilerin birleştirilmesi işi öğrenciye bırakılmakta bu durum da çoğu zaman başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Öğrencilerin öğretim sürecinde elde edilen bilgilerin gerçek hayata transferinde sorunlar yaşanması bilginin aktarılması sürecinde disiplinlerarası yaklaşımdan faydalanılmasının önemine dikkat çekmektedir (Yıldırım, 1996).

Bu çalışmada, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki disiplinlerarasılığın ele alınması amaçlanmaktadır. Literatürde disiplinlerarasılık ve sosyal bilgiler kavramlarının bir arada ele alındığı çalışmalar (Sağdıç, 2019; Turan, 2019; Turan vd., 2020; Akyıldız, 2022; Ölmez, 2023) yer almaktadır. Sağdıç (2019) çalışmasında ülkemizde sosyal bilgiler eğitiminde disiplinlerarasılığın tarihsel gelişimi; Turan (2019) çalışmasında 2018 sosyal bilgiler öğretim programında disiplinlerarasılık; Turan vd. (2019) çalışmasında disiplinlerarasılık ile ilgili öğretmen görüşleri; Akyıldız (2022) çalışmasında disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş analogilerle öğretim modeli; Ölmez (2023) çalışmasında disiplinlerarası öğretim yaklaşımına dayalı sosyal bilgiler öğretimi konularını ele almışlardır. İlkokul düzeyinde ise sosyal bilgiler dersinin temelini oluşturan hayat bilgisi dersinde Kara ve Tokmak (2023) tarafından yapılan çalışmada Fransa Hayat Bilgisi (Dünyayı Sorgulamak) Dersi Öğretim Programı'nın disiplinlerarasılık bağlamında incelendiği görülmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi alanında disiplinlerarasılık ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların güncel öğretim programına yönelik yapılmış çalışmalar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum 2024 SBDÖP'de disiplinlerarasılığın araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışma ile 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki disiplinlerarasılık ele alınarak yeni programda disiplinlerarası ilişkilendirmelere yönelik bir tespit yapılacaktır. Çalışma bu yönüyle yeni programda disiplinlerarası ilişkilendirmelere yönelik araştırmalara örnek teşkil etmesi açısından da ilk çalışma olacaktır.

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme alanları, beceriler (alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler), programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri), öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma süreci, öğrenme-öğretme uygulamaları) ve farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) şeklinde şekillendiği görülmektedir (MEB, 2024). Bu kapsamda oluşturulan araştırmanın temel ve alt problemlerine aşağıdaki sorularla cevap aranmaktadır:

1. SBDÖP'nde yer alan disiplinlerarası ilişkilendirmeler nasıldır?
 - 1.1. SBDÖP öğrenme alanlarında disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.1.1. SBDÖP öğrenme alanlarında sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.2. SBDÖP becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.2.1. SBDÖP alan becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?

- 1.2.2. SBDÖP kavramsal becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
- 1.2.3. SBDÖP eğilimlerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
- 1.3. SBDÖP programlar arası bileşenlerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.3.1. SBDÖP sosyal-duygusal öğrenme becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.3.2. SBDÖP değerlerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.3.3. SBDÖP okuryazarlık becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
- 1.4. SBDÖP öğrenme-öğretme yaşantılarında disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.4.1. SBDÖP temel kabullerinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.4.2. SBDÖP ön değerlendirme sürecinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.4.3. SBDÖP köprü kurma sürecinde disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.4.4. SBDÖP öğrenme-öğretme uygulamalarında disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
- 1.5. SBDÖP farklılaştırmada disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.5.1. SBDÖP zenginleştirmede disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?
 - 1.5.2. SBDÖP desteklemede disiplinlerarası ilişkilendirme nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu araştırma kapsamında nitel araştırmadan yararlanılmıştır. Nitel araştırma; bireylerin/insan gruplarının görüşlerinin alınması ya da belgelerin/dokümanların incelenmesi yoluyla verilerin elde edilmesi ve yorumlanmasıdır (Creswell, 2013). Araştırmada 2024 SBDÖP'nin disiplinlerarasılık açısından incelenmesi amaçlandığı için bu modelden yararlanıldığı söylenebilir.

Veri kaynağı

Araştırmada 2024 Maarif Modeli kapsamında yeniden düzenlenen SBDÖP disiplinlerarasılık açısından ele alınmıştır. Bu bağlamda güncel SBDÖP'den araştırmada veri kaynağı olarak yararlanılmıştır.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman inceleme yönteminden faydalanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi; makale, mektup, günlük, dergi, bilimsel makale, otobiyografi ve biyografilerin incelenerek verilerin elde edilmesi durumudur (Creswell, 2013). Bu araştırmanın veri kaynağını, 2024 yılında Maarif Modeli kapsamında güncellenen SBDÖP oluşturmaktadır.

Verilerin analizi

Bu araştırmada veriler betimsel analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, verilerin analiz sürecinde bir çerçeve oluşturma, verileri bu çerçeveye göre işleme, bulguları tanımlama ve yorumlama ve okuyucunun anlayabileceği bir şekilde sunmak olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve

Şimşek, 2016). Bu çalışmada 2024 SBDÖP’de disiplinlerarasılık ele alındığı için betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

SBDÖP’de yer alan öğrenme alanları, beceriler (alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler), programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, okuryazarlık becerileri), öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma süreci, öğrenme-öğretme uygulamaları) ve farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) başlıkları Tablo 1’de yer verilen ölçütler temel alınarak çözümlenmiştir.

Tablo 1.

Disiplinlerarası ilişkilendirmeye yönelik kategori bağlamları tablosu

Disiplin	İlişkilendirme Bağlamı
Antropoloji	İnsan topluluklarının kültürel ve sosyal yapılarının incelenmesi; toplumların gelenek, görenek ve yaşam biçimlerinin Sosyal Bilgiler içeriğinde yer bulması (Özbudun ve Uysal, 2012).
Arkeoloji	Geçmiş uygarlıkların kalıntıları, arkeolojik buluntular ve tarihî yapılar üzerinden toplumların gelişiminin açıklanması (Özbilen, 2020).
Bilim ve Teknoloji	Bilimsel buluşlar ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayat üzerindeki etkileri, dijital güvenlik, patent ve fikrî mülkiyet haklarının tanımlanması (Sismondo, 2018).
Coğrafya	Fiziki ve beşerî coğrafyanın, doğal kaynakların kullanımı, çevresel etkiler ve ekonomik faaliyetlerin coğrafi etkenlerle ilişkili olarak açıklanması (Ünlü, 2014).
Din Eğitimi	Dini değerlerin toplum üzerindeki etkileri, inanç sistemlerinin sosyal düzenlemeler ve kültürel değişimlerle olan ilişkilerinin incelenmesi (Tosun, 2009).
Ekonomi	Üretim, tüketim, dağıtım süreçleri, kaynakların sınırlılığı, bütçe planlaması, ekonomik faaliyetler ve meslekler arasındaki ilişki (Akhan, 2013).
Eğitim Bilimleri	Eğitim süreçlerinin bireysel gelişim ve toplumsal fayda açısından ele alınması, öğrenme yaklaşımlarının değerlendirilmesi (Dewey, 2011).
Felsefe	İnsan, toplum ve evren üzerine düşünsel sorgulamalar; etik, adalet ve bilgi gibi kavramların Sosyal Bilgiler öğrenme süreçlerine entegre edilmesi (Maritain, 2005).
Hukuk	Toplum düzenini sağlayan hukuk kurallarının, vatandaşlık hak ve sorumluluklarının, anayasal düzen ve hukukun üstünlüğü kavramlarının incelenmesi (Kelsen, 2017).
Matematik	İstatistik, grafik okuma, sayısal verilerin analizi ve bunların sosyal olaylar üzerindeki etkileriyle ilgili matematiksel becerilerin kullanılması (Ernest ve diğerleri, 2016).
Psikoloji	Bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarının toplumsal yapılar üzerindeki etkileri; birey ve toplum arasındaki etkileşimlerin incelenmesi (Bijou, 1970).
Sanat	Kültürel mirasın korunması, sanat eserlerinin toplumsal hayat üzerindeki etkileri ve estetik değerlerin bireylerin düşünce yapısına katkıları (Addison, Burgess, Steers ve Trowell, 2010).
Siyaset Bilimi	Yönetim biçimleri, demokratik değerler, siyasi kurumlar ve uluslararası ilişkilerin toplumsal yapılarla olan bağlantısının açıklanması (Galston, 2001).
Sosyoloji	Toplum yapısının, sosyal kurumların, toplumsal değişim ve etkileşimlerin Sosyal Bilgiler derslerinde analiz edilmesi (Plummer, 2021).
Tarih	Tarihî olaylar, toplumların gelişimi, kültürel ve siyasi süreçler ile sosyal bilgilerdeki tarihsel içeriklerin birleştirilmesi (Carr, 2018).
Türkçe	Dil ve edebiyatın toplumsal iletişim, kültürel aktarım ve bireysel ifade gücünün geliştirilmesindeki rolü; okuma, yazma ve eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılması (Durukan, 2013).

Güvenirlilik ve geçerlik

Güvenirlilik; araştırma kapsamında incelenen verilerin farklı araştırmacılar tarafından çözümlenmesi ve elde edilen sonuçların karşılaştırılmasıdır (Coolican, 2009). Bu çalışmada veriler her iki araştırmacı tarafından analiz edilmiş ve elde ettikleri sonuçlar karşılaştırılmıştır. Araştırmacılar verilere ilişkin elde ettikleri farklı sonuçları bir araya gelerek değerlendirmiş ve ortak karara varmışlardır. Patton (2014) literatürde bu durumu analizci üçgenlemesi olarak ifade etmektedir. Analizci üçgenlemesi; aynı verilerin birkaç farklı araştırmacı tarafından çözümlenmesi ve sonuçların karşılaştırılmasıdır. Geçerlik; aynı verilere ilişkin farklı araştırmacılar benzer sonuçlar çıkarmasıdır (Coolican, 2009). Bu çalışmada araştırmacıların araştırma verilerine ilişkin benzer çıkarımlarda bulunmaları araştırmanın geçerliğini sağlamıştır.

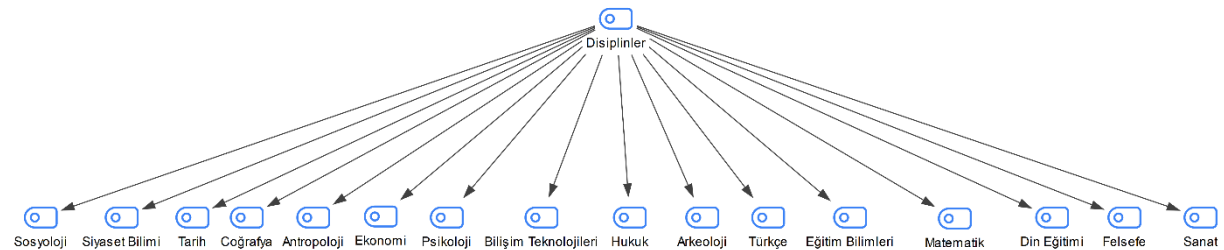
Sayfa | 9

Bulgular

2024 SBDÖP'nin yapısı incelendiğinde programın eğitim ve öğretim süreçlerini ayrı ayrı yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. Programda eğitim bileşenleri başlığı altında öğrenme çıktıları, değerler, beceriler (okuryazarlık becerileri, alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, beceriler arası ilişkiler) yer almaktadır. Dersin uygulama ve işleme süreçlerini ifade eden öğrenme-öğretme yaşantıları başlığı altında temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma, öğrenme-öğretme uygulamaları gibi öğretmenlik mesleğine özel bir takım alt başlıklar bulunmaktadır. Bu bağlamda 2024 SBDÖP; öğrenme çıktıları, değerler, beceriler (okuryazarlık becerileri, alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, beceriler arası ilişkiler), uygulama sürecine yönelik olan öğrenme-öğretme yaşantıları (temel kabuller, ön değerlendirme süreci, köprü kurma, öğrenme-öğretme uygulamaları) ve farklılaştırma (zenginleştirme, destekleme) başlıkları disiplinlerarasılık açısından değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında bulgulara başlıklar halinde aşağıda yer verilmektedir.

SBDÖP'nin disiplinlerarasılığına ilişkin bulgular

Şekil 1'de 2024 SBDÖP'nin ilişkilendirildiği tüm disiplinlere ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Şekil 1. 2024 SBDÖP yer alan disiplinlere ilişkin kod haritası

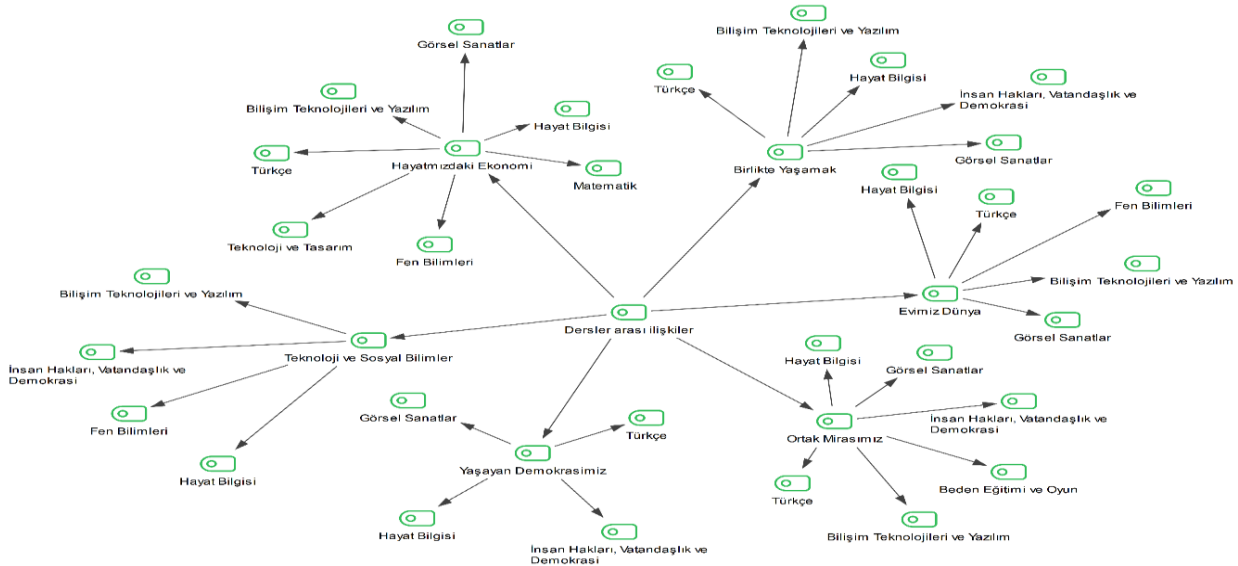
2024 SBDÖP içerdiği konu ve öğrenme çıktıları ile birçok disiplinle ilişkilendirilmiştir. Şekil 1'de 2024 SBDÖP'nin disiplinlerarası ilişkilendirmeler kod haritası verilmektedir. Buna göre 2024 SBDÖP'nin "antropoloji, arkeoloji, bilişim teknolojileri, coğrafya, din eğitimi, ekonomi, eğitim bilimleri, felsefe,

hukuk, matematik, psikoloji, sanat, siyaset bilimi, sosyoloji, tarih ve Türkçe” olmak üzere 16 farklı disiplinle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler dersinin birçok disiplinle ilgili bir ders olduğunu ortaya koymaktadır.

SBDÖP’de öğrenme alanlarında disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Sayfa | 10

Şekil 2’de programın her bir öğrenme alanının ilişkilendirildiği disiplinlere yer verilmektedir.

Şekil 2. 2024 SBDÖP öğrenme alanlarının disiplinlerarası ilişkilendirmelerine ilişkin kod haritası

Şekil 2’de 2024 SBDÖP’ye göre disiplinlerarası ilişkilendirmelerin kod haritası verilmektedir. Buna göre, Birlikte Yaşamak öğrenme alanı “Türkçe, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Hayat Bilgisi, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi ve Görsel Sanatlar” dersleri ile; Evrimiz Dünya öğrenme alanı “Türkçe, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Görsel Sanatlar” dersleri ile; Ortak Mirasımız öğrenme alanı “Türkçe, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Hayat Bilgisi, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi ve Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ve Oyun” dersleri ile ilişkilendirilmiştir. Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanı “Türkçe, Hayat Bilgisi, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi ve Görsel Sanatlar” dersleriyle ilişkilendirilirken Teknoloji ve Sosyal Bilimler öğrenme alanı “Fen Bilimleri, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Hayat Bilgisi, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi” dersleri ile; Hayatımızdaki Ekonomi öğrenme alanı ise “Görsel Sanatlar, Bilgi Teknolojileri ve Yazılım, Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri, Türkçe, Matematik, Teknoloji ve Tasarım” dersleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu derslerin de farklı disiplinlerden meydana geldiği düşünüldüğünde programın yapısında bu disiplinlere ait bileşenleri derinlemesine incelemenin faydalı olacağına inanılmaktadır. Bu çerçevede incelenen program ve bileşenlerinde yer alan disiplinlere ait bulguların her birine kendi başlıkları altında yer verilmektedir.

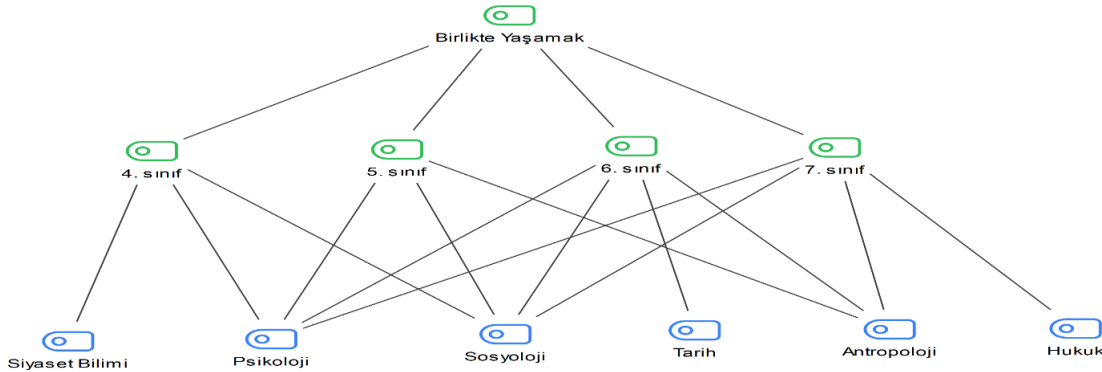
SBDÖP öğrenme alanlarında disiplinlerarası ilişkilendirmeler sınıf düzeylerine göre nasıldır?

2024 SBDÖP’de yer alan “Birlikte Yaşamak, Evimiz Dünya, Ortak Mirasımız, Yaşayan Demokrasimiz, Hayatımızdaki Ekonomi, Teknoloji ve Sosyal Bilimler” öğrenme alanlarının öğrenme çıktılarından hareketle ilişkilendirilen sınıf düzeyleri disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular ilgili başlıklar altında verilmektedir.

Sayfa | 11

Birlikte Yaşamak öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 3’te Birlikte Yaşamak öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası yapısı verilmektedir.

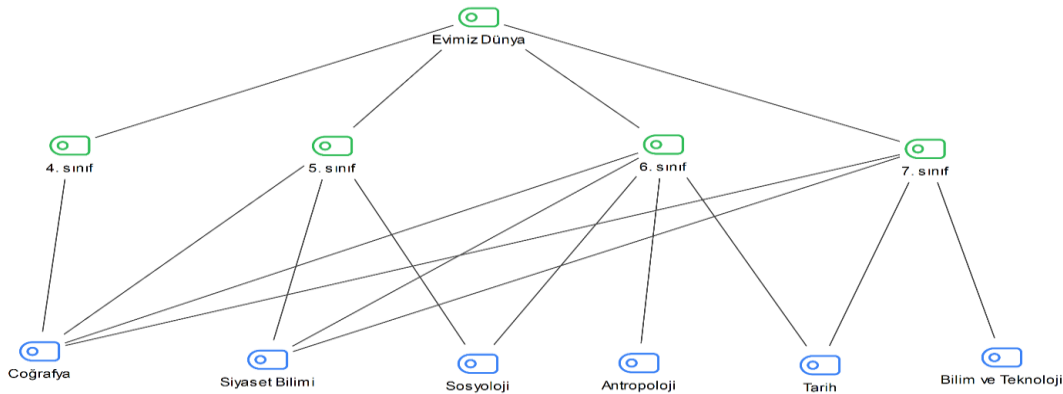

Şekil 3. Birlikte yaşamak öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

Birlikte Yaşamak öğrenme alanı öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumu anlama, sosyal bilgiler dersinin amacını kavrama ve dâhil oldukları/olacakları gruplar, haklar, sorumluluklar hakkında bilgi sahibi olacakları şekilde düzenlenmiştir (MEB, 2024). Buna göre öğrenme alanı 4. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji, psikoloji ve tarih” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji, psikoloji ve hukuk” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Evimiz Dünya öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 4’te Evimiz Dünya öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası yapısı verilmektedir.

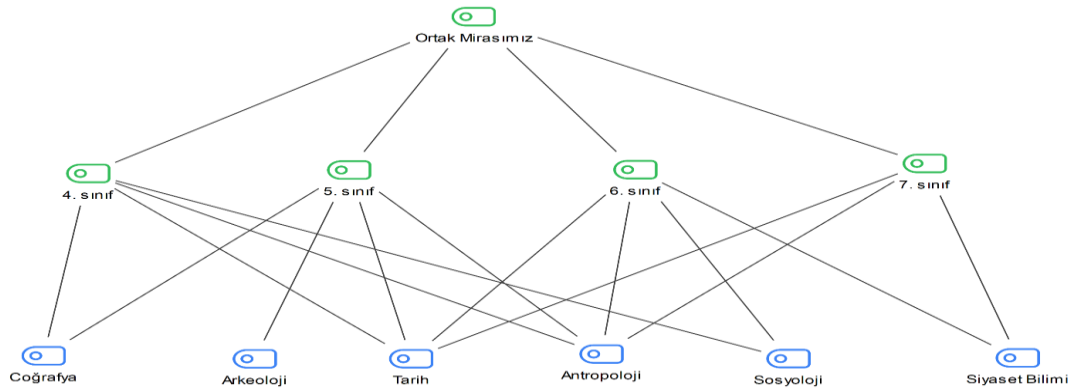

Şekil 4. Evimiz dünya öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

Evimiz Dünya öğrenme alanı temel harita kullanımı ve coğrafi koşulların insan yaşamı üzerindeki etkileri ile insanların bu koşulları nasıl etkilediği, yerel afetler ve bu afetlerin etkilerini azaltma yolları, yaşanan ilin coğrafi konumu, Türkiye'nin komşu ülkelerle olan ilişkileri, kıtalar ve okyanuslar arasındaki konumu, doğal ve beşerî çevre özellikleri, Türk dünyası ile kültürel iş birlikleri, küreselleşmenin etkileri ve bölgesel-küresel sorunların çözümündeki Türkiye'nin rolü gibi konular içeren bir yapıda düzenlenmiştir (MEB, 2024). Öğrenme alanının disiplinlerarası yapısı incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde “coğrafya” disipliniyle; 5. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, coğrafya ve sosyoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, coğrafya, tarih, antropoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “coğrafya, siyaset bilimi, tarih, bilim ve teknoloji” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Ortak Mirasımız öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 5'te Ortak Mirasımız öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası yapısı verilmektedir.

Şekil 5. Ortak mirasımız öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

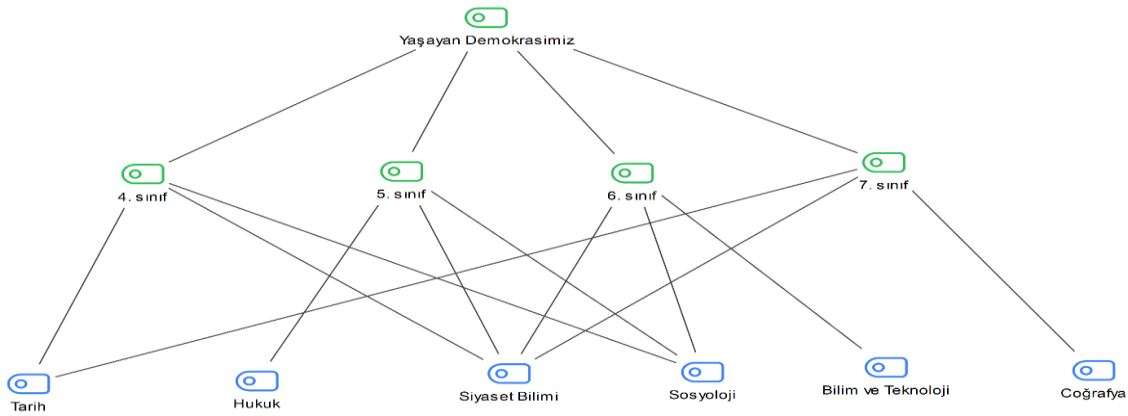
Ortak Mirasımız öğrenme alanı, oyun ve oyuncak tarihi, aile tarihi, Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinin sosyal yaşamı, Mezopotamya ve Anadolu ile Türkistan'da kurulan ilk Türk devletlerinin

medeniyete katkıları, İslamiyet'in kabulüyle Türk kültür ve sosyal hayatındaki değişimler, Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma süreci, Osmanlı Devleti'nin cihan devleti olmasında etkili politikalar ve Osmanlı'nın yenilikçi uygulamaları ile kültür ve medeniyeti konularını kapsamaktadır (MEB, 2024). Öğrenme alanının disiplinlerarası yapısı incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde "tarih, antropoloji ve sosyoloji" disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde "coğrafya, antropoloji, tarih ve arkeoloji" disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde "tarih, antropoloji ve sosyoloji" disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde "antropoloji, siyaset bilimi ve tarih" disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 6'da Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

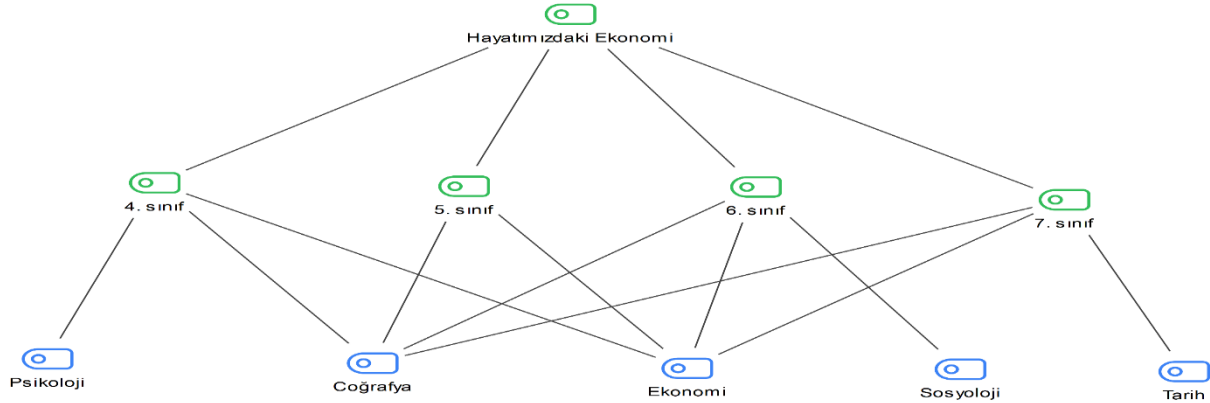

Şekil 6. Yaşayan demokrasimiz öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanında, Millî Mücadele Dönemi'nde Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliği ve Türk milletinin gösterdiği toplumsal dayanışma, cumhuriyetin hayatımıza katkıları, cumhuriyet ve demokrasinin temel nitelikleri ve aralarındaki ilişki ele alınmıştır. Demokratik katılımın önemi, etkin vatandaşın özellikleri, toplumsal sorunların çözümü, hak ve sorumlulukların toplum düzenindeki rolü, dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin vatandaşlık haklarına etkisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetim yapısı ve demokrasinin tarihsel gelişimi ve karşılaşılan sorunlar da incelenmiştir (MEB, 2024). Öğrenme alanının disiplinlerarası yapısı incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde "tarih, siyaset bilimi ve sosyoloji" disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde "hukuk, siyaset bilimi ve sosyoloji" disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde "siyaset bilimi, sosyoloji, bilim ve teknoloji" disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde "coğrafya, siyaset bilimi ve tarih" disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Hayatımızdaki Ekonomi öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 7’de Hayatımızdaki Ekonomi öğrenme alanının sınıf düzeyine göre disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

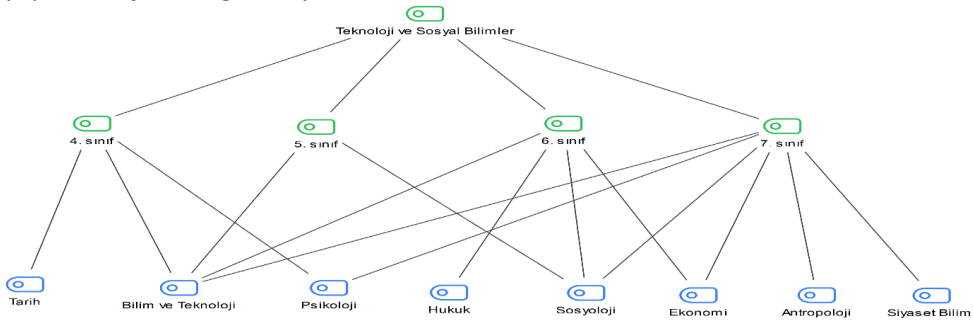

Şekil 7. Hayatımızdaki ekonomi öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

Hayatımızdaki Ekonomi öğrenme alanında, doğal kaynakların sınırlılığı ve istek ile ihtiyaçların belirlenmesi sırasında bilinçli seçim yapabilme konuları ele alınmaktadır. Ayrıca, üretim, dağıtım ve tüketim süreçleri ile kaynakların verimli kullanımı ve bunun doğa ve insanlar üzerindeki etkileri vurgulanmaktadır. Bütçe planlamasının önemi, yaşanılan bölgedeki ekonomik faaliyetler, Türkiye'nin kaynakları ve bu faaliyetler ile meslekler arasındaki ilişki açıklanmaktadır. Bir ürünün yatırım ve pazarlama süreçleri ile millî kalkınma hamlelerinin nedenleri ve sonuçları da öğrenme alanındaki başlıklar olarak öne çıkmaktadır (MEB, 2024). Öğrenme alanının disiplinlerarası yapısı incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde “psikoloji, coğrafya ve ekonomi” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “coğrafya ve ekonomi” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “coğrafya ve ekonomi ve sosyoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “coğrafya, ekonomi ve tarih” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Teknoloji ve Sosyal Bilimler öğrenme alanı disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgular

Şekil 8’de Teknoloji ve Sosyal Bilimler öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Şekil 8. Teknoloji ve sosyal bilimler öğrenme alanının sınıf düzeylerine göre ilişkili olduğu disiplinler kod haritası

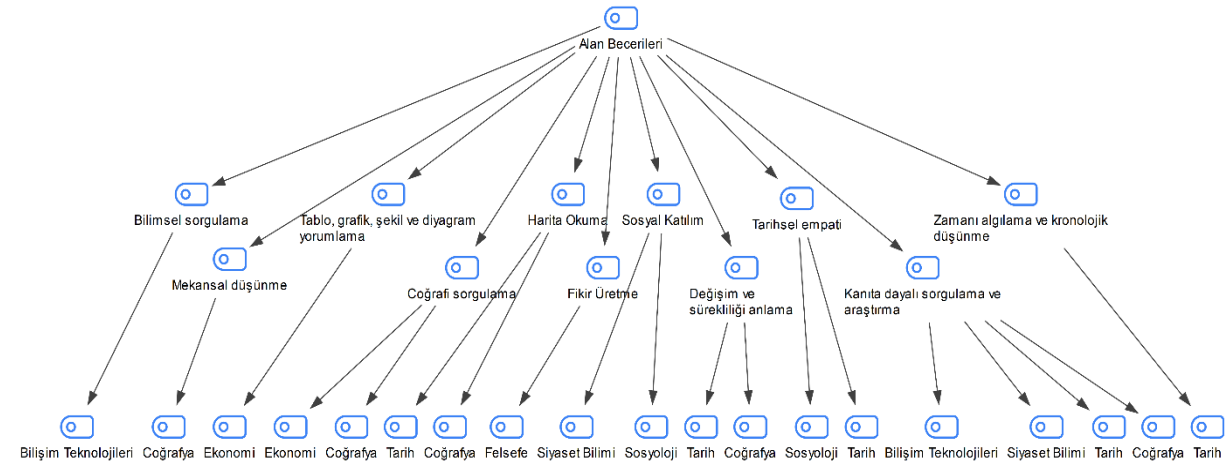
Teknoloji ve Sosyal Bilimler öğrenme alanında, dijital ortamlarda güvenlik ve gizlilik konularına, bilim insanlarının çocukluk yaşantılarına ve teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına odaklanılmaktadır. Ayrıca, buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatına etkileri, teknolojinin kültürel değişime katkısı, telif, patent ve fikrî mülkiyet hakları ele alınmaktadır. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal yaşama etkileri ile toplumsal problemlerin çözüm yolları da bu öğrenme alanının başlıkları arasında yer almaktadır (MEB, 2024). Öğrenme alanının disiplinlerarası yapısı incelendiğinde 4. sınıf düzeyinde “tarih, bilim ve teknoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji, hukuk, sosyoloji ve ekonomi” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji, psikoloji, hukuk, sosyoloji, antropoloji ve ekonomi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

SBDÖP becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

2024 SBDÖP’da beceriler; alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerileri olmak üzere ayrı ayrı verilmektedir. İlgili becerilerin disiplinlerarası yapısı başlıklar altında aşağıda verilmektedir.

SBDÖP alan becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 9’da 2024 SBDÖP’deki alan becerilerinin disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer

verilmektedir.

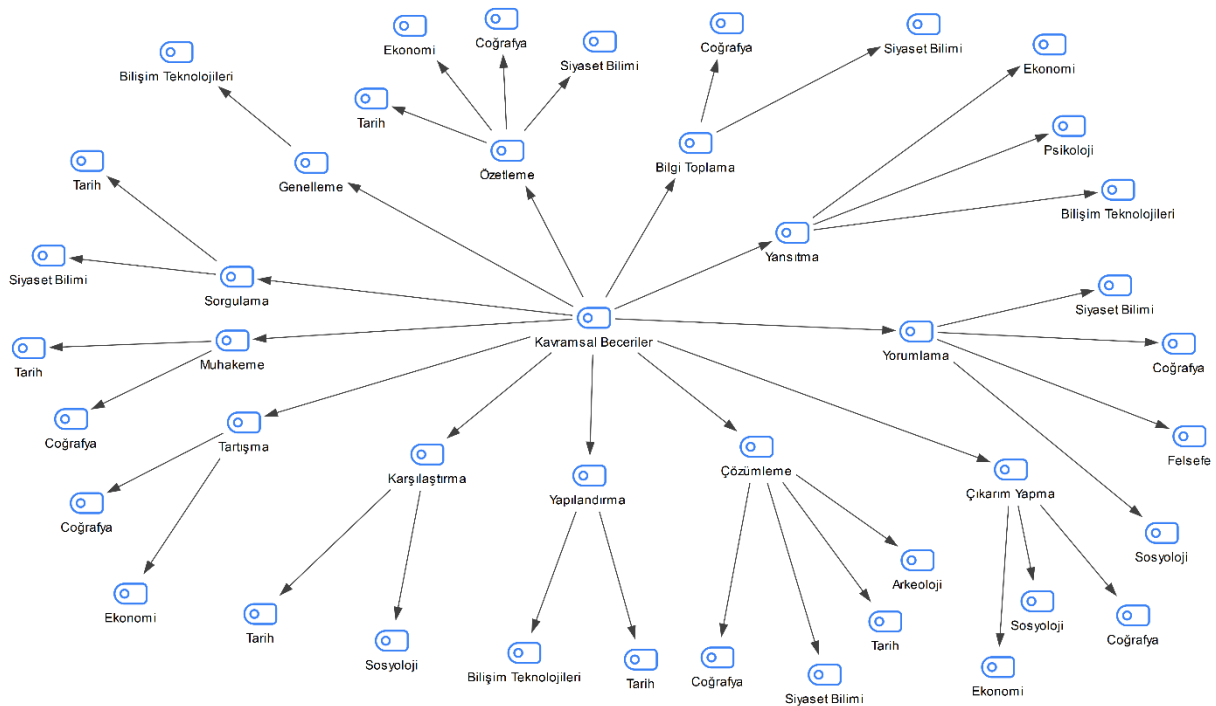
Şekil 9. Alan becerilerinin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Alan becerileri, sosyal bilgiler disiplinlerinden oluşan alana özgü beceri setini ifade etmektedir. 2024 SBDÖP’da “bilimsel sorgulama, mekânsal düşünme, tablo, grafik ve diyagram yorumlama, coğrafi sorgulama, harita okuma, fikir üretme, sosyal katılım, değişim ve sürekliliği anlama, kanıta dayalı sorgulama ve araştırma, zamanı algılama ve kronolojik düşünme” olmak üzere toplam 11 alan becerisi bulunmaktadır (MEB, 2024). Şekil 9’da 2024 SBDÖP’deki alan becerilerinin ilişkili oldukları disiplinlere yer verilmektedir. Alan becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde bilimsel sorgulama “bilgi teknolojileri” ile; mekânsal düşünme “coğrafya” ile; tablo, grafik ve diyagram yorumlama “ekonomi” disipliniyle; coğrafi sorgulama “ekonomi ve coğrafya” disiplinleri ile; harita okuma “tarih ve coğrafya” Karasu Avcı, E. ve Turan, S. (2025). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında disiplinlerarasılık. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-30.
DOI. 10.51460/baebd.1566959

disiplinleriyle; fikir üretme “felsefe” disipliniyle; sosyal katılım “siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; değişim ve sürekliliği anlama “tarih ve coğrafya” disiplinleriyle; kanıta dayalı sorgulama ve araştırma “bilgi teknolojileri, siyaset bilimi, tarih ve coğrafya” disiplinleriyle; zamanı algılama ve kronolojik düşünme “tarih” disipliniyle ilişkilendirilmiştir.

Sayfa | 16 SBDÖP kavramsal becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 10’da 2024 SBDÖP’de yer alan kavramsal becerilerin disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Şekil 10. Kavramsal becerilerin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Kavramsal beceriler; bireyin bilgiyi anlama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme gibi zihinsel süreçleri kullanarak çeşitli bilgileri anlamlandırmasını ve yeni bilgiler oluşturmasını sağlayan düşünme becerileridir. Bu beceriler bilgiye dayalı kararlar alma, problem çözme, eleştirel düşünme ve etkili iletişim kurma süreçlerinde önemli bir rol oynar. Kavramsal beceriler, öğrenme ve öğretim süreçlerinde öğrencilerin bilgiyi daha derinlemesine anlamasına, bilgiyi yapılandırmasına ve onu yeni bağlamlarda kullanmasına yardımcı olur. 2024 SBDÖP’de “çıkarm yapma, yorumlama, çözümleme, yapılandırma, yansıtma, karşılaştırma, bilgi toplama, özetleme, tartışma, muhakeme, sorgulama, genelleme” olmak üzere 12 kavramsal beceri bulunmaktadır (MEB, 2024). Şekil 4’te 2024 SBDÖP’da yer alan kavramsal becerilerin ilişkili oldukları disiplinler verilmektedir. Kavramsal becerilerin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde çıkarım yapma “ekonomi, sosyoloji, coğrafya” disiplinleriyle; yorumlama “siyaset bilimi, coğrafya, felsefe, sosyoloji” disiplinleriyle; çözümleme “arkeoloji, tarih, siyaset bilimi ve coğrafya” disiplinleriyle; yapılandırma “bilgi teknolojileri ve tarih” disiplinleriyle;

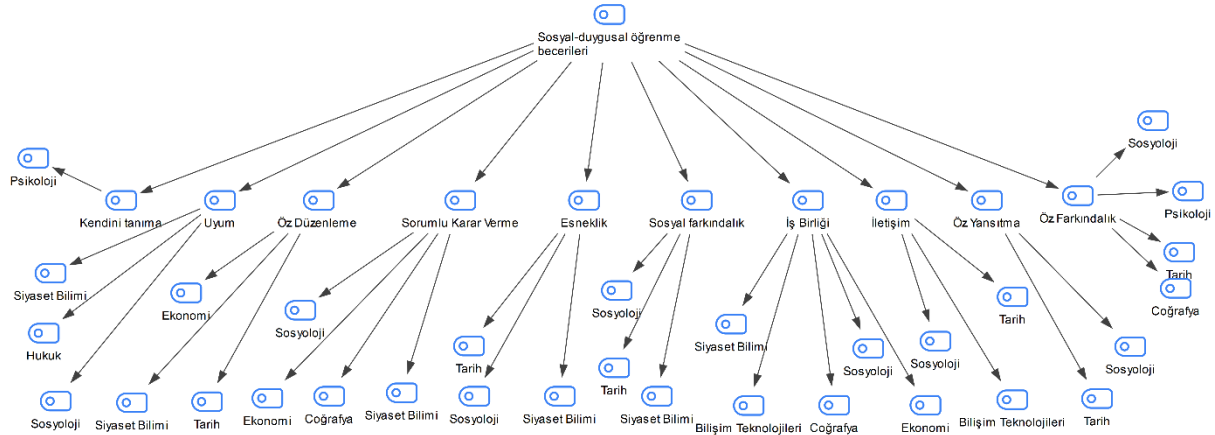
teknoloji ve ekonomi” disiplinleri ile; bağımsızlık “coğrafya, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; oyunseverlik “ekonomi ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; soru sorma “coğrafya, tarih ve sosyoloji” disiplinleriyle; merak “bilim ve teknoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; empati “sosyoloji ve tarih” disiplinleri ile; sistematik olma “bilim ve teknoloji ve psikoloji” disiplinleri ile; eleştirel bakma “bilim ve teknoloji, tarih ve ekonomi” disiplinleriyle ilişkilendirilmiştir. Gerçeği arama “bilim ve teknoloji” disiplini ile; şüphe duyma “felsefe” disiplini ile; azim ve kararlılık “psikoloji” disipliniyle, uzmanlaşma “bilim ve teknoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; kendine güvenme “psikoloji” disipliniyle; sorumluluk “siyaset bilimi, bilim ve teknoloji ve ekonomi” disiplinleri ile; özgür düşünce “siyaset bilimi, ekonomi, sosyoloji ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile; odaklanma “tarih, siyaset bilimi ve coğrafya” disiplinleri ile; yaratıcılık “siyaset bilimi, ekonomi ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

Programlar arası bileşenlerde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Programlar arası bileşenler programda sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve okuryazarlık becerileri olarak ayrılmaktadır. Bu başlıkların disiplinlerarasılığına ilişkin bulgularına aşağıda yer verilmektedir.

SBDÖP sosyal-duygusal öğrenme becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 12’de 2024 SBDÖP’nin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

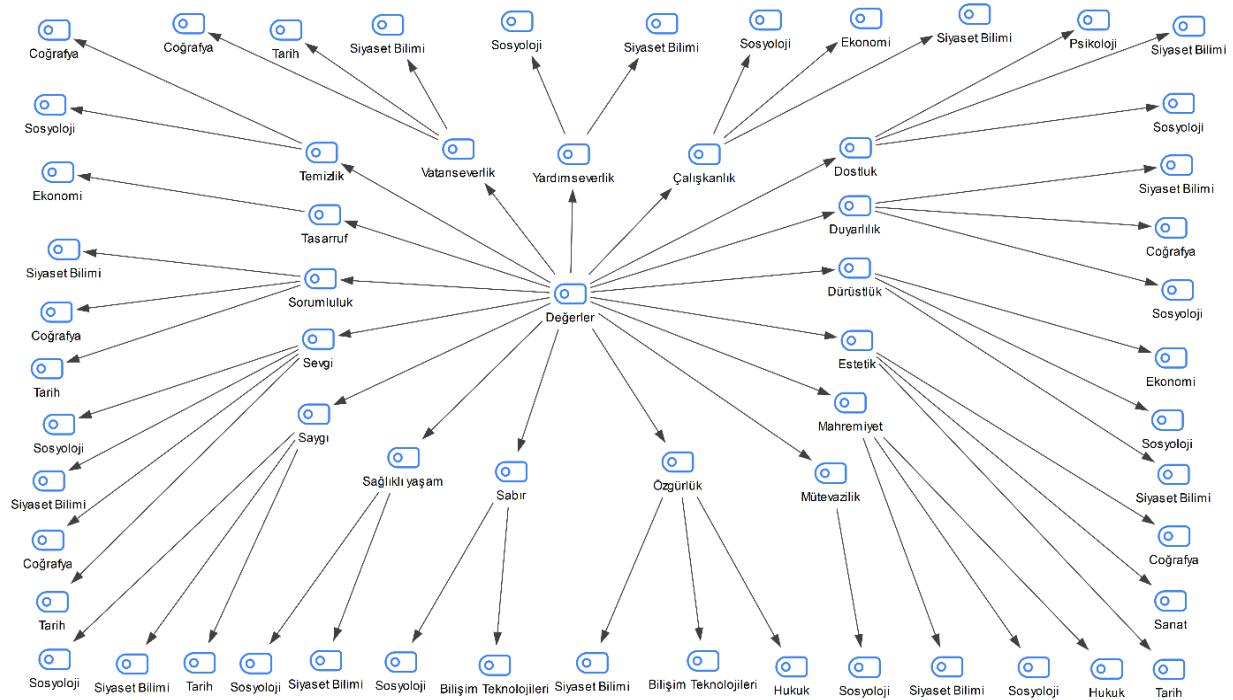
Şekil 12. SBDÖP’de yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

2024 SBDÖP’de “kendini tanıma, öz yansıtma, iletişim becerisi, iş birliği, sosyal farkındalık, esneklik becerisi, sorumlu karar verme, öz düzenleme, uyum, öz farkındalık” olmak üzere 10 sosyal-duygusal öğrenme becerisi yer almaktadır (MEB, 2024). Şekil 12’de 2024 SBDÖP’de yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ilişkili oldukları disiplinler verilmektedir. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde öz düzenleme “siyaset bilimi, ekonomi ve tarih” disiplinleriyle; kendini tanıma “psikoloji” disiplini ile; uyum “sosyoloji, hukuk ve siyaset bilimi” Karasu Avcı, E. ve Turan, S. (2025). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında disiplinlerarasılık. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-30.
DOI. 10.51460/baebd.1566959

disiplinleri ile; öz farkındalık “sosyoloji, psikoloji, tarih ve coğrafya” disiplinleri ile; öz yansıtma “sosyoloji ve tarih” disiplinleri ile; iletişim “tarih, bilim ve teknoloji ve sosyoloji” disiplinleri ile; iş birliği “ekonomi, sosyoloji, coğrafya, bilim ve teknoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Sosyal farkındalık “tarih, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; estetik “sosyoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; sorumlu karar verme “ekonomi, sosyoloji, coğrafya ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

SBDÖP değerlerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 13'te değerlerin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritasına aşağıda yer verilmektedir.

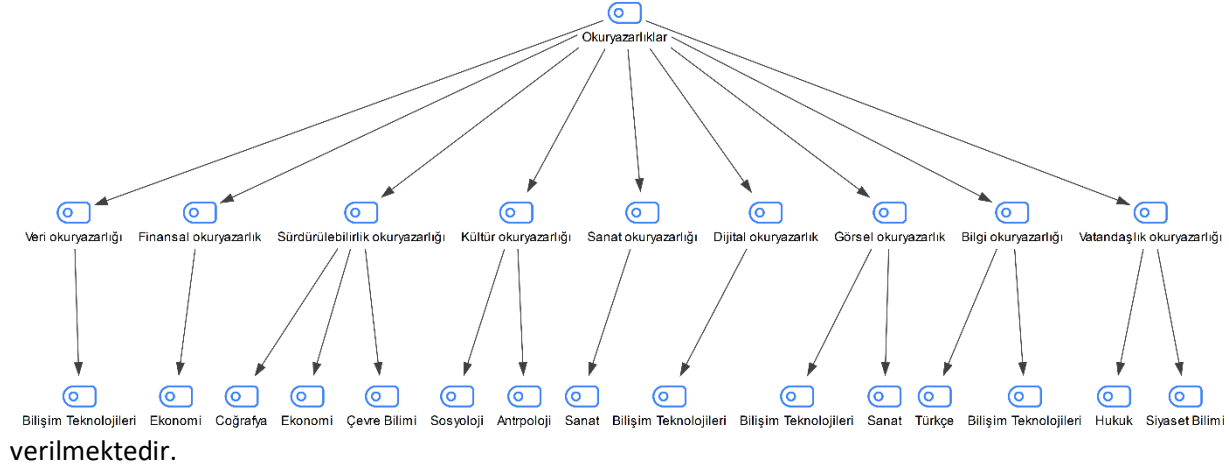
Şekil 13. 2024 SBDÖP'de yer alan değerlerin ilişkili oldukları disiplinlere ilişkin kod haritası

2024 SBDÖP'de “adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, dürüstlük, mütevazılık, sevgi, sorumluluk, merhamet, sağlıklı yaşam, estetik, saygı, tasarruf, mahremiyet, özgürlük, yardımseverlik, duyarlılık, temizlik, vatanseverlik” olmak üzere 21 değer bulunmaktadır (MEB, 2024). Şekil 13'te 2024 SBDÖP'da yer alan değerlerin ilişkili oldukları disiplinler verilmektedir. Değerlerin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde adalet değeri “siyaset bilimi, hukuk ve sosyoloji” disiplinleriyle; aile bütünlüğü değeri “hukuk, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; çalışkanlık değeri “sosyoloji, ekonomi ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; duyarlılık değeri “coğrafya, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; dostluk değeri “psikoloji, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; dürüstlük değeri “ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; estetik değeri “sanat, tarih ve coğrafya” disiplinleri ile; özgürlük değeri “siyaset bilimi, bilim ve teknoloji ve hukuk” disiplinleri ile; mütevazılık değeri “sosyoloji” disipliniyle; merhamet değeri “coğrafya ve sosyoloji” disiplinleriyle, mahremiyet değeri “hukuk, sosyoloji ve siyaset bilimi”

disiplinleriyle; özgürlük değeri “bilim ve teknoloji siyaset bilimi ve hukuk” disiplinleri ile; sabır değeri “bilgi teknolojileri” ile; sağlıklı yaşam değeri “siyaset bilimi ve sosyoloji” ile; saygı değeri “sosyoloji, siyaset bilimi ve tarih” disiplinleri ile; sevgi değeri “sosyoloji, siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile; sorumluluk değeri “siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile; tasarruf değeri “ekonomi” disiplini ile; temizlik değeri “sosyoloji ve coğrafya” disiplinleri ile; vatanseverlik değeri “siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile ve yardımseverlik değeri de “sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

SBDÖP’ okuryazarlık becerilerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 14’te okuryazarlık becerilerinin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritasına aşağıda yer

verilmektedir.

Şekil 14. 2024 SBDÖP’de yer alan okuryazarlık becerilerinin ilişkili oldukları disiplinlere ilişkin kod haritası

Okuryazarlıklar; farklı alanlarda bilgiye erişme, anlama, değerlendirme ve kullanma yeteneklerini ifade eder. Bu kavram, sadece metin okuma ve yazma becerileriyle sınırlı kalmayıp, birçok disiplin ve beceri alanına yayılmaktadır. Şekil 14’te 2024 SBDÖP’de yer alan okuryazarlık becerilerinin (veri okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, sanat okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, görsel okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı) ilişkili oldukları disiplinler verilmektedir (MEB, 2024). SBDÖP’de yer alan okuryazarlık becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde veri okuryazarlığı “bilim ve teknoloji” ile; finansal okuryazarlık “ekonomi” ile; sürdürülebilirlik okuryazarlığı “coğrafya ve ekonomi” ile; kültür okuryazarlığı “sosyoloji, tarih ve antropoloji” ile; sanat okuryazarlığı “sanat ve tarih” ile; dijital okuryazarlık “bilim ve teknoloji” ile; görsel okuryazarlık “bilim ve teknoloji ve sanat” disiplinleri ile; bilgi okuryazarlığı “Türkçe ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile; vatandaşlık okuryazarlığı “hukuk ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir.

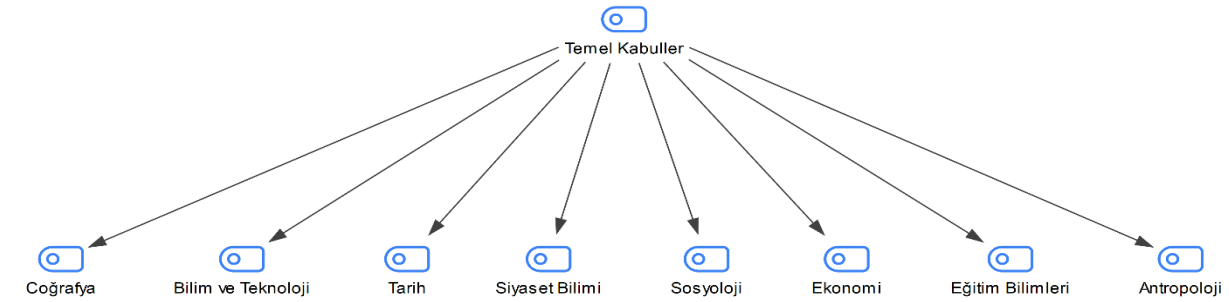
SBDÖP öğrenme-öğretme yaşantılarında disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Öğrenme-öğretme yaşantıları öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini ifade eden temel kabuller, dersin ön değerlendirme süreci, derste farklı alan, etkinlik ve süreçlerle köprü kurma, dersin işlenişini açıklayan öğrenme-öğretme uygulamaları bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu bileşenler daha çok öğretmene rehberlik eden temel bilgi, etkinlik ve ders süreçleri açıklamalarından oluşmaktadır. Öğrenme-öğretme yaşantıları temel kabuller, ön değerlendirme süreci ve köprü kurma bileşenlerinden oluşmaktadır (MEB, 2024).

Sayfa | 21

SBDÖP temel kabullerinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 15'te temel kabuller başlığı altında verilen içeriklerde yer alan disiplinler verilmektedir.

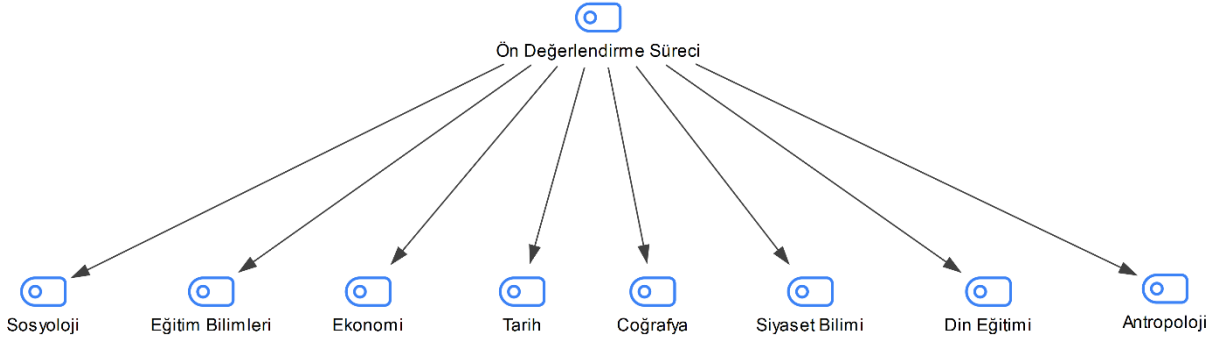

Şekil 15. Öğrenme-öğretme yaşantıları temel kabuller başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Temel kabuller, bir ders ya da öğrenme etkinliği başlamadan önce öğrencilerin sahip olduğu varsayılan bilgi, beceri, tutum ve farkındalık düzeylerini ifade eder. Bu kabuller, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesini belirlemeye yönelik öngörülerdir ve öğretim sürecinin etkili bir şekilde planlanması için rehber niteliği taşır. Temel kabuller ayrıca, öğretim sürecinin başlangıç noktasını ve öğrencilerin kavramsal anlamda nerede olduklarını belirlemeye yardımcı olur (MEB, 2024). Şekil 3'te öğrenme- öğretim yaşantıları temel kabuller başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısı verilmektedir. Buna göre temel kabullerin "eğitim bilimleri, tarih, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji, antropoloji" disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

SBDÖP ön değerlendirme sürecinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 16'da öğrenme-öğretim yaşantıları ön değerlendirme süreci başlığı altında verilen içeriklerde yer alan disiplinler verilmektedir.

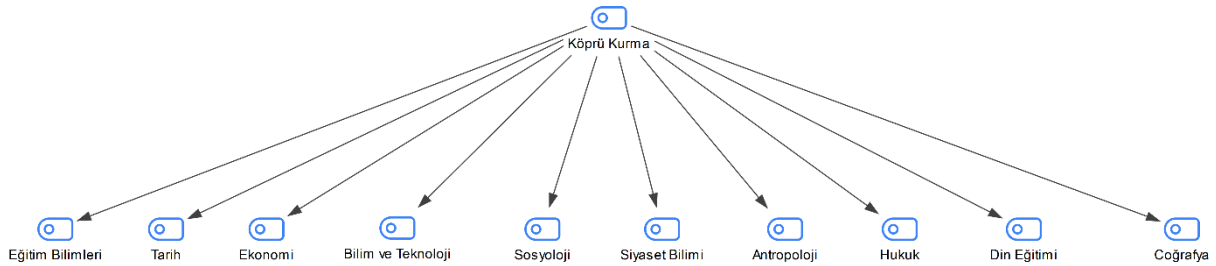

Şekil 16. Öğrenme-öğretme yaşantıları ön değerlendirme süreci başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Ön değerlendirme süreci, öğretim sürecinin başlangıcında, öğrencilerin hazırbulunmuşluk düzeyini, önceki bilgi ve becerilerini, ilgi alanlarını ve yeteneklerini belirlemeyi amaçlayan bir süreçtir. Bu süreç, öğretmenin ders planını ve öğretim stratejilerini öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlamasına olanak tanır (MEB, 2024). Şekil 16'da öğrenme-öğretme yaşantıları ön değerlendirme süreci başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısı verilmektedir. Buna göre ön değerlendirme sürecinin "eğitim bilimleri, sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi, coğrafya, tarih, din eğitimi ve antropoloji" disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

SBDÖP köprü kurma sürecinde disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 17'de öğrenme-öğretme yaşantıları köprü kurma süreci başlığı altında verilen içeriklerde yer alan disiplinler verilmektedir.

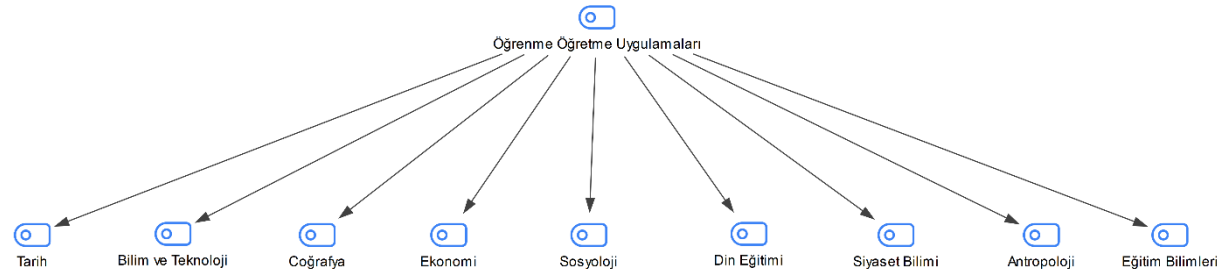
Şekil 17. Öğrenme-öğretme yaşantıları köprü kurma süreci başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Köprü kurma, sahip olunan bilgi ve becerilerle edinilecek bilgiler ve beceriler arasındaki ilişkileri belirleyip bu ilişkiler üzerinden anlamlı bağlantılar oluşturarak öğrenmeyi pekiştirme sürecidir. Sosyal bilgiler dersinde köprü kurma, gazete haberleri, karikatürler, afişler, fotoğraflar gibi gerçek yaşam materyalleri ile ders içeriğini ilişkilendirerek öğrencilerin hem sosyal bilgiler dersine dair genel bir anlayış kazanmasını hem de bilgi ve becerilerle günlük hayat deneyimlerini ilişkilendirir (MEB, 2024). Şekil 17'de öğrenme-öğretme yaşantıları köprü kurma süreci başlığı altında verilen içeriklerin disiplinlerarası yapısı verilmektedir. Buna göre köprü kurma sürecinin "tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji, antropoloji, hukuk ve din eğitimi" disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

SBDÖP öğrenme-öğretme uygulamalarında disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 18’de SBDÖP’de yer alan öğrenme ve öğretme uygulamaları disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara verilmektedir.

Şekil 18. Öğrenme-öğretme uygulamaları disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

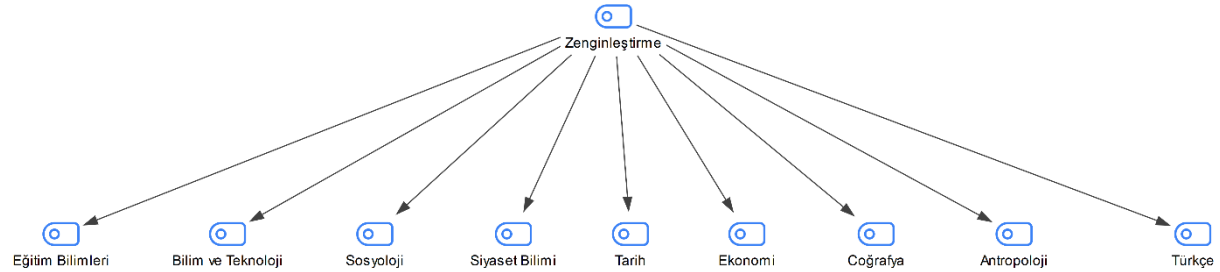
Öğrenme-öğretme uygulamaları hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımlarıyla uyumlu öğrenme-öğretme yaşantıları, öğrencilere bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan etkinliklerin ve uygulamaların hayata geçirilmesidir. Bu süreç, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve yeteneklerini dikkate alarak tasarlanmış, aktif katılımı teşvik eden, deneyimsel ve etkileşimli öğrenme ortamlarını kapsar. Aynı zamanda, öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme ve iş birliği yapma fırsatları sunan, modern eğitim yöntemlerini kullanarak öğrenme hedeflerine ulaşmayı sağlayan uygulamaları içerir (MEB, 2024). Şekil 18’de SBDÖP’de yer alan öğrenme öğretme uygulamaları disiplinlerarası yapısı verilmiştir. Buna göre öğrenme-öğretme uygulamalarının “antropoloji, tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji, din eğitimi” disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

SBDÖP farklılaştırmada disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Farklılaştırma başlığında zenginleştirme ve destekleme alt başlıkları bulunmaktadır. Zenginleştirme, akranlarından daha ileri düzeyde olan öğrencilere genişletilmiş ve derinlemesine öğrenme fırsatları sunan öğrenme-öğretme yaşantıları, bu öğrencilerin bilgi ve becerilerini daha ileri düzeye taşıyacak şekilde zenginleştirilmiş içerikler ve etkinlikler sunmayı hedefler. Bu süreç, onların mevcut seviyelerinin ötesine geçmelerine yardımcı olur ve derinlemesine araştırma, analiz, yaratıcı düşünme gibi yeteneklerini geliştirmeye odaklanır. Farklılaştırma ise öğrenme sürecinde daha fazla zaman ve tekrara ihtiyaç duyan öğrenciler için ise, ortam, içerik, süreç ve ürün bağlamında uyarlanmış öğrenme-öğretme yaşantıları sağlar. Bu, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş esnek bir yaklaşım olup, onların öğrenme sürecini desteklemek için bireyselleştirilmiş öğretim yöntemleri, tekrar fırsatları ve özelleştirilmiş öğrenme materyalleri sunar (MEB, 2024).

SBDÖP zenginleştirmede disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 19’da SBDÖP’de yer alan zenginleştirme disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

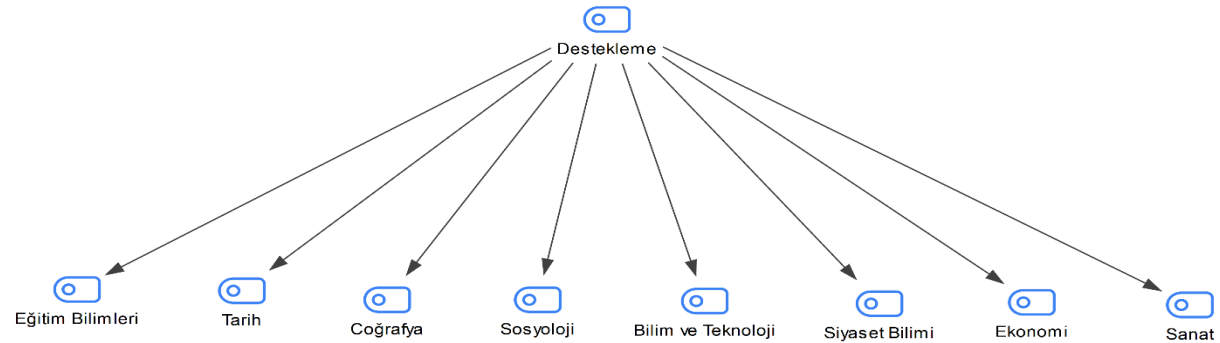

Şekil 19. Zenginleştirmenin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Şekil 19’da zenginleştirmenin disiplinlerarası yapısına yönelik kod haritası verilmiştir. Buna göre zenginleştirmenin “antropoloji, tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji ve Türkçe” disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

SBDÖP desteklemede disiplinlerarası ilişkilendirmelere ilişkin bulgular

Şekil 20’de SBDÖP’de yer alan destekleme disiplinlerarası yapısına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

Şekil 20. Desteklemenin disiplinlerarası yapısına ilişkin kod haritası

Şekil 20’de desteklemenin disiplinlerarası yapısına yönelik kod haritası verilmiştir. Buna göre desteklemenin “sanat, tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji” disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

2024 SBDÖP içerdiği konu ve öğrenme çıktıları ile birçok disiplinle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu disiplinler “antropoloji, arkeoloji, bilişim teknolojileri, coğrafya, din eğitimi, ekonomi, eğitim bilimleri, felsefe, hukuk, matematik, psikoloji, sanat, siyaset bilimi, sosyoloji, tarih ve Türkçe” olmak üzere 16 farklı disiplinden oluşmaktadır. Sağdıç (2019) çalışmasında, 2005 yılından sonra hazırlanan SBDÖP’nin disiplinlerarası ve bütünsel bir yaklaşımla ele alındığını belirtmektedir. Turan (2019) çalışmasında 2018 SBDÖP’nin “sosyoloji, vatandaşlık, siyaset bilimi, felsefe, tarih, çevre bilimi, ekonomi, bilimsel araştırma, hukuk, antropoloji, psikoloji, etnografya, insan hakları ve demokrasi, bilişim, fen ve teknoloji” disiplinleri ile ilişkilendirmiştir. Turan vd. (2019) çalışmasında sosyal bilgiler Karasu Avcı, E. ve Turan, S. (2025). 2024 sosyal bilgiler dersi öğretim programında disiplinlerarasılık. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-30.
DOI. 10.51460/baebd.1566959

öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde en fazla “Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Fen Bilimleri” dersleri öğretmenleri ile işbirliği yaptıklarını tespit etmişlerdir. Aybek (2001)’in çalışmasında öğretmenler sosyal bilgiler dersini Türkçe dersi ile “her zaman”; Fen, Matematik, resim ve müzik dersleriyle ise “ara sıra” ilişkilendirdiklerini belirtmişlerdir. Garip (2022)’nin çalışmasında Türkçe dersi en fazla “sosyal bilgiler dersi, tarih ve coğrafya” dersleri ile ilişkilendirilmiştir. Kanatlı ve Çekici (2013) çalışmasında Türkçe dersinin disiplinlerarası anlayışla en fazla faydalandığı derslerden biri olarak sosyal bilgiler dersini belirtmektedir. Literatürdeki bu çalışmaların sonuçlarının bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

2005 yılı itibariyle öğretim programlarında ünite ve konu bazlı program yaklaşımı yerine öğrenme alanı ve kazanım ekseninde öğretim programları ele alınmış ve disiplinlerarası bir yaklaşım ile programlar hazırlanmıştır. Hali hazırda Türkiye’deki güncel sosyal bilgiler programlarında Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Ekonomi, Hukuk, Etnografya, Arkeoloji, Psikoloji ve Siyaset Bilimi gibi sosyal bilimlerin çok farklı alanlarından elde edilen bilgiler disiplinlerarası, bütünlük bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Birlikte Yaşamak 4. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, sosyoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji, psikoloji ve tarih” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “antropoloji, sosyoloji, psikoloji ve hukuk” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Evimiz Dünya 4. sınıf düzeyinde “coğrafya” disipliniyle; 5. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, coğrafya ve sosyoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, coğrafya, tarih, antropoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “coğrafya, siyaset bilimi, tarih, bilim ve teknoloji” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Ortak Mirasımız öğrenme alanında 4. sınıf düzeyinde “tarih, antropoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “coğrafya, antropoloji, tarih ve arkeoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “tarih, antropoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “antropoloji, siyaset bilimi ve tarih” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanı 4. sınıf düzeyinde “tarih, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “hukuk, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “siyaset bilimi, sosyoloji, bilim ve teknoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “coğrafya, siyaset bilimi ve tarih” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Hayatımızdaki Ekonomi öğrenme alanı 4. sınıf düzeyinde “psikoloji, coğrafya ve ekonomi” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “coğrafya ve ekonomi” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “coğrafya ve ekonomi ve sosyoloji” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “coğrafya, ekonomi ve tarih” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Teknoloji ve Sosyal Bilimler öğrenme alanı 4. sınıf düzeyinde “tarih, bilim ve teknoloji ve psikoloji” disiplinleriyle; 5. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji ve sosyoloji” disiplinleriyle; 6. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji, hukuk, sosyoloji ve ekonomi” disiplinleriyle; 7. sınıf düzeyinde “bilim ve teknoloji, psikoloji, hukuk, sosyoloji, antropoloji ve ekonomi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Güncel programda her bir öğrenme alanının farklı disiplinlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu durum sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası yapısını ortaya koyması bakımından önemlidir. Gürkan ve Doğanay (2016) da çalışmasında, dersin disiplinlerarası ilişkilendirilmesinin öğrencinin derse ilişkin yeterliliklerini geliştirdiği ve başarısını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Sosyal bilgiler dersinin sahip olduğu bu yapının ve içeriğinin öğrencilerin yeterlilikleri ve akademik başarılarına da olumlu yansıtacağı söylenebilir.

Alan becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde bilimsel sorgulama “bilgi teknolojileri” ile; mekânsal düşünme “coğrafya” ile; tablo, grafik ve diyagram yorumlama “ekonomi” disipliniyle; coğrafi sorgulama “ekonomi ve coğrafya” disiplinleri ile; harita okuma “tarih ve coğrafya” disiplinleriyle; fikir üretme “felsefe” disipliniyle; sosyal katılım “siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; değişim ve sürekliliği anlama “tarih ve coğrafya” disiplinleriyle; kanıta dayalı sorgulama ve araştırma “bilgi teknolojileri, siyaset bilimi, tarih ve coğrafya” disiplinleriyle; zamanı algılama ve kronolojik düşünme “tarih” disipliniyle ilişkilendirilmiştir. Kavramsal becerilerin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde çıkarım yapma “ekonomi, sosyoloji, coğrafya” disiplinleriyle; yorumlama “siyaset bilimi, coğrafya, felsefe, sosyoloji” disiplinleriyle; çözümlenme “arkeoloji, tarih, siyaset bilimi ve coğrafya” disiplinleriyle; yapılandırma “bilgi teknolojileri ve tarih” disiplinleriyle; yansıtma “ekonomi, psikoloji ve bilgi teknolojileri” disiplinleriyle; karşılaştırma “tarih ve sosyoloji” disiplinleriyle; bilgi toplama “coğrafya ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; özetleme “siyaset bilimi, ekonomi, coğrafya ve tarih” disiplinleriyle; tartışma “coğrafya ve ekonomi” disiplinleriyle; muhakeme “coğrafya ve tarih” disiplinleriyle; sorgulama “tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; genelleme “bilgi teknolojileri” disipliniyle ilişkilendirilmiştir. Eğilimlerin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde analitik düşünme “tarih, siyaset bilimi, bilim ve teknoloji ve ekonomi” disiplinleri ile; bağımsızlık “coğrafya, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; oyunseverlik “ekonomi ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; soru sorma “coğrafya, tarih ve sosyoloji” disiplinleriyle; merak “bilim ve teknoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; empati “sosyoloji ve tarih” disiplinleri ile; sistematik olma “bilim ve teknoloji ve psikoloji” disiplinleri ile; eleştirel bakma “bilim ve teknoloji, tarih ve ekonomi” disiplinleriyle ilişkilendirilmiştir. Gerçeği arama “bilim ve teknoloji” disiplini ile; şüphe duyma “felsefe” disiplini ile; azim ve kararlılık “psikoloji” disipliniyle, uzmanlaşma “bilim ve teknoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; kendine güvenme “psikoloji” disipliniyle; sorumluluk “siyaset bilimi, bilim ve teknoloji ve ekonomi” disiplinleri ile; özgür düşünce “siyaset bilimi, ekonomi, sosyoloji ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile; odaklanma “tarih, siyaset bilimi ve coğrafya” disiplinleri ile; yaratıcılık “siyaset bilimi, ekonomi ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. İlgili literatürde alan becerileri, eğilimler ve disiplinlerarasılığın ele alındığı bir çalışmaya daha önce rastlanamamıştır. Bu nedenle burada bu araştırma sonuçları ile karşılaştırmalı bir tartışma yapılamamaktadır.

Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde öz düzenleme “siyaset bilimi, ekonomi ve tarih” disiplinleriyle; kendini tanıma “psikoloji” disiplini ile; uyum “sosyoloji, hukuk ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; öz farkındalık “sosyoloji, psikoloji, tarih ve coğrafya” disiplinleri ile; öz yansıtma “sosyoloji ve tarih” disiplinleri ile; iletişim “tarih, bilim ve teknoloji ve sosyoloji” disiplinleri ile; iş birliği “ekonomi, sosyoloji, coğrafya, bilim ve teknoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Sosyal farkındalık “tarih, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; estetik “sosyoloji, tarih ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; sorumlu karar verme “ekonomi, sosyoloji, coğrafya ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Değerlerin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde adalet değeri “siyaset bilimi, hukuk ve sosyoloji” disiplinleriyle; aile bütünlüğü değeri “hukuk, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; çalışkanlık değeri “sosyoloji, ekonomi ve siyaset bilimi” disiplinleri ile; duyarlılık değeri “coğrafya, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; dostluk değeri “psikoloji, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; dürüstlük değeri “ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji” disiplinleriyle; estetik değeri “sanat, tarih ve coğrafya” disiplinleri ile; özgürlük değeri “siyaset bilimi, bilim ve teknoloji ve hukuk” disiplinleri ile; mütevazılık değeri “sosyoloji” disipliniyle; merhamet değeri “coğrafya ve sosyoloji” disiplinleriyle, mahremiyet değeri “hukuk, sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleriyle; özgürlük

değeri “bilim ve teknoloji siyaset bilimi ve hukuk” disiplinleri ile; sabır değeri “bilgi teknolojileri” ile; sağlıklı yaşam değeri “siyaset bilimi ve sosyoloji” ile; saygı değeri “sosyoloji, siyaset bilimi ve tarih” disiplinleri ile; sevgi değeri “sosyoloji, siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile; sorumluluk değeri “siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile; tasarruf değeri “ekonomi” disiplini ile; temizlik değeri “sosyoloji ve coğrafya” disiplinleri ile; vatanseverlik değeri “siyaset bilimi, coğrafya ve tarih” disiplinleri ile ve yardımseverlik değeri de “sosyoloji ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. SBDÖP’de yer alan okuryazarlık becerilerinin disiplinlerarası yapısı incelendiğinde veri okuryazarlığı “bilim ve teknoloji” ile; finansal okuryazarlık “ekonomi” ile; sürdürülebilirlik okuryazarlığı “coğrafya ve ekonomi” ile; kültür okuryazarlığı “sosyoloji, tarih ve antropoloji” ile; sanat okuryazarlığı “sanat ve tarih” ile; dijital okuryazarlık “bilim ve teknoloji” ile; görsel okuryazarlık “bilim ve teknoloji ve sanat” disiplinleri ile; bilgi okuryazarlığı “Türkçe ve bilim ve teknoloji” disiplinleri ile; vatandaşlık okuryazarlığı “hukuk ve siyaset bilimi” disiplinleri ile ilişkilendirilmiştir. Yıldırım (1996) disiplinlerarasılık ile farklı disiplinlere ait becerilerin bir araya getirilerek anlamlı bir bütün oluşturduğundan bahseder. Aybek (2001) çalışmasında disiplinlerarası uygulamaların öğrencilere özgürlük, esneklik ve sorumluluk gibi değerler kazandırdığı belirtilmektedir. Gürkan ve Doğanay (2016) çalışmasında, disiplinlerarası öğretimin öğrencilerin muhakeme ve araştırma becerilerini olumlu anlamda etkilediğini belirtmektedir. Maden (2021) çalışmasında disiplinlerarasılığın kültürel değerler ve iletişim konusunda önemli değerler sağladığını ifade etmektedir. İnci ve Kaya (2022) çalışmasında disiplinlerarasılığın bireylere bütünü, resmin tamamını görme açısından önemli değerler kazandırdığını belirtmektedir. Hem bu araştırmada hem de literatürdeki araştırma sonuçları değerlendirildiğinde disiplinlerarasılığın değer ve becerilerin bireylere aktarılmasında önemli bir role sahip olduğu söylenebilir.

Farklılaştırmada başlığı altında yer verilen zenginleştirmenin “antropoloji, tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji ve Türkçe” disiplinleri ile; desteklemenin “sanat, tarih, eğitim bilimleri, bilim ve teknoloji, ekonomi, coğrafya, siyaset bilimi, sosyoloji” disiplinleri ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu başlık güncel programda ilk kez yer aldığı için bu başlık altında elde edilen sonuçlara ilişkin benzer sonuçlara literatürde rastlanmamaktadır. Ancak programda zenginleştirme ve destekleme eylemlerinin gerçekleştirilmesinde disiplinlerarasılığa yapılan vurgu da önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu öneriler getirilebilir: Bu araştırmada güncel SBDÖP disiplinlerarasılık açısından incelenmiştir. Güncel programa ilişkin hazırlanan sosyal bilgiler ders kitapları da disiplinlerarasılık açısından incelenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin SBDÖP’nin disiplinlerarasılığına yönelik görüşleri ele alınabilir. Sosyal bilgiler program yazarlarının bu dersi daha çok yine kendi bünyesinde bulunan disiplinlere yönelik tasarladıkları söylenebilir. Disiplinlerarasılık yaklaşımı kapsamında daha çok fen bilimleri ve matematik gibi alanlara da yer verilebilir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1-30.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1-30.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Addison, N., Burgess, L., Steers, J., ve Trowell, J. (2010). *Understanding art education*. Routledge.
<https://api.taylorfrancis.com/content/books/mono/download?identifierName=doiveidentifierValue=10.4324/9780203019788vetype=googlepdf>
- Sayfa | 28 Akhan, N. E. (2013). Adım adım ekonomi okuryazarlığı: Sosyal bilgiler dersleri için alternatif yollar. *Adiyaman University Journal of Social Sciences*, (14), 1-11.
<https://doi.org/10.14520/adyusb.569>
- Aybek, B. (2001). İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminin sosyal ve diğer bilimlerle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(7), 35-48.
- Akyıldız, Y. (2022). Sosyal bilgiler öğretiminde disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş analogilerle öğretim modelinin (TWA) uygulanabilirliği (Yayımlanmamış doktora tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Bijou, S. W. (1970). What psychology has to offer education—Now. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 3(1), 65. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1311091/>
- Budak Coşkun, S., ve Altun, S. (2012). İlköğretim 8. sınıf matematik dersinin disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre işlenmesinin öğrencilerin matematik başarıları üzerindeki etkisi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(2), 91-122.
- Coolican, H. (2009). *Research Methods and Statistics Psychology* (5th ed.). Hodder Education.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev.:M. Bütün ve S. B. Demir,). Siyasal Kitabevi.
- Carr, E. H. (2018). *What is history?* Penguin UK.
<https://www.google.com/books?hl=trvelr=veid=w8hcDwAAQBAJveoi=fndvepg=PT6vedq=what+is+historyveots=2nA37QeLD1vesig=bDAe0bG9VedHWc8agEuNu2bqmiw>
- Demir, E. (2009). *İlköğretim ikinci sınıflarda uygulanan disiplinlerarası bütüncül öğretim yaklaşımının etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dewey, J. (2011). *The sources of a science of education*. Read Books Ltd.
https://www.google.com/books?hl=trvelr=veid=ZkV8CgAAQBAJveoi=fndvepg=PT2vedq=education+as+a+scienceveots=g06uEB9HvUvesig=XLELYzT0SwxVxQPzS_434DtvUtQ
- Durukan, E. (2013). Öğretmen görüşleri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8).
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ksbd/issue/16223/169903>
- Erickson, H. L. (1995). *Stirring the head, heart, and soul: Redefining curriculum and instruction*. Corwin Press, Inc., CA, USA.
- Ernest, P., Skovsmose, O., Van Bendegem, J. P., Bicudo, M., Miarka, R., Kvasz, L., ve Moeller, R. (2016). *The philosophy of mathematics education*. Springer Nature.
<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/27750/1/1002255.pdf>
- Field, M., Lee, R., ve Field, M. L. (1994). Assessing interdisciplinary learning. *New Directions for Teaching and Learning*, 58, 69–84.
- Garip, S. (2022). Türkçe dersi metin işleme sürecinde disiplinlerarasılık. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(13), 213-235.
- Galston, W. A. (2001). Political knowledge, political engagement, and civic education. *Annual Review of Political Science*, 4(1), 217-234. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.4.1.217>.

- Gürkan, B., ve Doğanay, A. (2016). Sosyal bilgiler dersinde disiplinler arası öğretim yaklaşımına dayalı analogi tekniği uygulamalarının kavram gelişimine etkisi: Bir durum çalışması. *Turkish Studies International Periodical for the Languages*, 11(19), 395-416.
- İnci, S., ve Kaya, V. H. (2022). Eğitimde multidisipliner, disiplinlerarası ve transdisipliner kavramları. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(235), 2757-2772.
- Jacobs, H. H. (1989). The growing need for interdisciplinary curriculum content. In H. H. Jacobs (Ed.), *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation* (pp. 1-12). Alexandria, VA: ASCD.
- Kanatlı, F., ve Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kara, İ., ve Tokmak, A. (2023). Fransa Hayat Bilgisi (Dünyayı Sorgulamak) Dersi Öğretim Programının disiplinlerarasılık bağlamında incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 862-889. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1259712>
- Kelsen, H. (2017). What is the Pure Theory of Law? In *Law and Morality* (pp. 101-108). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315092003-6/pure-theory-law-hans-kelsen>
- Keskin, A. (2019). Halkbilimi çalışmalarında disiplinlerarasılık: “Neden”, “Ne Zaman”, “Nerede” ve “Nasıl?”. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12(28), 925-944.
- Maden, S. (2021). Disiplinler arası bağlamında ilk ve ortaöğretim programlarında Türkçe algısı. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 51-72.
- Maritain, J. (2005). *An introduction to philosophy*. Rowman ve Littlefield. <https://www.google.com/books?hl=tr&velr=veid=n9GnOWELyRYCveoi=fndvpepg=PP1vedq=what+is+philosophy+veots=HrV89Pb5iyvesig=iFDvxoFLdCA1WOMUWVukIFe8lcY>
- MEB. (2024). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)* T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. Retrieved from meb.gov.tr.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Plummer, K. (2021). *Sociology: The basics*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003158318/sociology-ken-plummer>
- Ölmez, E. (2023). *Disiplinlerarası öğretim yaklaşımına dayalı sosyal bilgiler öğretiminin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisine etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Özbilen, S. (2020). Arkeoloji; geçmiş, zaman ve kuram. *OANNES-Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 41-65.
- Özbudun, S., ve Uysal, G. (2012). *Gülfem, 50 Soruda Antropoloji*. Bilim ve Gelecek Kitaplığı, İstanbul.
- Sağdıç, M. (2019). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitiminde disiplinlerarası öğretim yaklaşımının tarihsel gelişimi. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(2), 390-403.
- Sismondo, S. (2018). Science and technology studies. In *Companion to environmental studies* (pp. 356-359). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315640051-72/science-technology-studies-sergio-sismondo>
- Şahbaz, N. K., ve Çekici, Y. E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 7(3), 2367-2382.
- Tchudi, S., ve Lafer, S. (1993). How dry is the desert? Nurturing interdisciplinary learning. *Educational Leadership*, 51(1).

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 1-30.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 1-30.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Tosun, C. (2009). Bir anabilim dalı olarak Türkiye’de din eğitiminin doğuşu, gelişmesi ve alanına katkıları. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, (1), 293-303.*
<https://dergipark.org.tr/en/pub/derleme/issue/35073/388973>
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının disiplinlerarası yapısının incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies, 2(2), 166-190.*
- Turan, S., Karasu Avcı, E., ve Faiz, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin disiplinlerarası yaklaşıma yönelik görüşleri. *International Journal of Field Education, 6(1), 141-163.*
- Turna, Ö., ve Bolat, M. (2015). Eğitimde disiplinlerarası yaklaşımın kullanıldığı tezlerin analizi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty, 34(1), 35-55.*
- Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi.* Pegem Akademi, Ankara.
<https://depo.pegem.net/9786053648901.pdf>
- Yarımca, Ö. (2011). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı bir durum çalışması. *Akademik Bakış Dergisi, 1(25), 1-22.*
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 89-94.*
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.